

Sammanträdesprotokoll

MÖTESINSTANS
EGENDOMSÄMNDEN

PARAGRAFER
§§41 – 50

DATUM FÖR MÖTET
2023-10-10

TID
13:10 – 14:10

PLATS
Sessionssalen

NÄRVARANDE

Ordinarie ledamöter

Anneli Kihlstrand
Ann Stenberg tj.ers. §§ 41-46
Florian Bobocea tj.ers § 47-50
Lennarth Förberg
Lennart Hallengren
Ann-Margret Olofsson
Mats Berg
Jan-Åke Isaksson

Ersättare

Sune Karlsson
Kristian Svensson

Övriga närvarande

Katarina Hallenborg
Martha Henriksson Witt
Malin Lilja
Lars-Ewert Jönsson
Hans Törnlycke
Dag Åkesson

Utses att justera: Lennart Hallengren

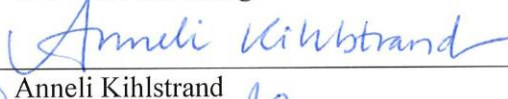
Justeringens plats och tid: Stiftskansliet, Lund

Underskrifter:

Sekreterare

Katarina Hallenborg

Ordförande

Anneli Kihlstrand

Justerande

Lennart Hallengren

ANSLAG/BEVIS

Protokollet är justerat. Justering har tillkännagivits genom anslag

Organ: Egendomsnämnden

Sammanträdesdatum: 2023-10-10

Datum för anslags uppsättande: 2023-10-20

Datum för anslags nedtagande: 2023-11-13

Förvaringsplats för protokollet: Stiftskansliet, Lund

Underskrift:

Cecilia Grue

Utdragsbestyrkande

Sammanträdesprotokoll

MÖTESINSTANS

EGENDOMSNÄMNDEN

DATUM FÖR MÖTET	TID	PLATS
2023-10-10	13:10 – 14:10	Sessionssalen

§ 41

Upprop

Upprop genomförs.

§ 42

Val av protokollsjusterare

Lennart Hallengren utses att justera protokollet.

§ 43

Fastställande av dagordning

Föreliggande dagordning fastställs.

§ 44

Uppföljning av senaste mötesprotokoll samt väsentliga beslut

Protokoll egendomsnämnden 2023-09-05.

Justerandes signatur

Utdragsbestyrkande

Sammanträdesprotokoll

MÖTESINSTANS

EGENDOMSNÄMNDEN

DATUM FÖR MÖTET	TID	PLATS
2023-10-10	13:10 – 14:10	Sessionssalen

§ 45**Information**

Katarina Hallenborg informerar om att Göran Enander och Kaisa Syrjänen Schaal kommer fredagen den 13 oktober 2023 för att informeras om Lunds stifts prästlönetillgångars verksamhet. Besöket görs med anledning av den pågående nationella utredningen om PLT-förvaltningen.

Vidare informeras om den pågående arrendetvisten avseende Höganäs Brunnby 1:1.

Katarina Hallenborg informerar om arrendatorsträffen den 1 februari 2024 med tema "vatten". Alla ledamöter är välkomna att anmäla sig till denna dag.

Dag Åkesson informerar om skogsbruket som pågår enligt plan. Skogen mår bra och har hämtat sig efter torkan som inledde sommaren.

Malin Lilja informerar om att den realisationsvinst om 13,5 miljoner kronor som egendomsnämnden tidigare beslutat om nu är hämtad. Konsolideringsgraden är per den 30 september 107 %.

Justerandes signatur

Utdragsbestyrkande

Sammanträdesprotokoll

MÖTESINSTANS

EGENDOMSÄMNDEN

DATUM FÖR MÖTET	TID	PLATS
2023-10-10	13:10 – 14:10	Sessionssalen

Beslutsärenden

§ 46

PLT 2023-0189

Verksamhetsplan för Lunds stifts prästlönetillgångar 2024

Beslut

Egendomsnämnden beslutar att fastställa Verksamhetsplan för Lunds stifts prästlönetillgångar 2024 samt att delge stiftsfullmäktige verksamhetsplanen som information.

Ärendebeskrivning

Förslag till Verksamhetsplan för Lunds stifts prästlönetillgångar 2024 bifogas.

Jan-Åke Isaksson yrkar på att ordet "bör" ska ersättas med "ska" på sidan 9, under rubriken "Markanvändning", andra stycket, första meningen.

Efter överläggningar beslutar egendomsnämnden att ändra lydelsen i enlighet med Jan-Åke Isakssons förslag.

Jan-Åke Isaksson yrkar att det under rubriken "Förnyelsebar energi" på sidan 9, första stycket, ska framgå att det inte är hela utan majoriteten av egendomsnämnden som är positiv till och vill driva på fossilfri energiproduktion på fastigheterna.

Efter överläggningar beslutar egendomsnämnden att avslå Jan-Åke Isakssons yrkande.

Jan-Åke Isaksson reserverar sig till förmån för sitt eget förslag samt inkommer med en skriftlig protokollsanteckning, bifogas.

Justerandes signatur

Utdragsbestyrkande

Sammanträdesprotokoll

MÖTESINSTANS

EGENDOMSNÄMNDEN

DATUM FÖR MÖTET	TID	PLATS
2023-10-10	13:10 – 14:10	Sessionssalen

§ 47

PLT 2023-0188

Budget för Lunds stifts prästlönetillgångar 2024Beslut

Egendomsnämnden godkänner 2024 års budget enligt framlagt förslag och beslutar föreslå stiftsfullmäktige att fastställa Lunds stifts prästlönetillgångars budget för 2024.

Ärendebeskrivning

Föreslagen budget speglar verksamhetsplanen för år 2024.

Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande

Sammanträdesprotokoll

MÖTESINSTANS

EGENDOMSNÄMNDEN

DATUM FÖR MÖTET	TID	PLATS
2023-10-10	13:10 – 14:10	Sessions salen

§ 48

PLT 2022-0367

Egendomsnämndens antagande av Svenska kyrkans färdplan för klimatet - etappmål till 2027Beslut

Egendomsnämnden beslutar att ansluta sig till Svenska kyrkans färdplan för klimatet, etapp 2, bilaga 1.

Ärendebeskrivning

Egendomsnämnden i Lunds stift beslutade 2018 att ansluta sig till arbetet med en gemensam klimatstrategi och färdplan för Svenska kyrkans klimatarbete.

2020 beslutade kyrkostyrelsen om Svenska kyrkans färdplan för klimatet. Färdplanen innehåller bland annat de av Egendomsnämndemas samarbetsorgan (ENSO) framtagna målen för förvaltningen av prästlönetillgångarna. Senare samma år anslöt sig egendomsnämnden till färdplanen och integrerade den i en ny Miljö- och klimatpolicy för Lunds stifts prästlönetillgångar.

I juni 2023 fastställde kyrkostyrelsen Svenska kyrkans färdplan för klimatet, etapp 2. De nya etappmålen för perioden 2024-2027 är framtagna i samarbete med ENSO och prästlönetillgångarna i respektive stift. Lunds stifts prästlönetillgångar kan nu ansluta sig till etapp 2 av färdplanen och därefter integrera de uppdaterade målen i sin Miljö- och klimatpolicy.

Jan-Åke Isaksson yrkar på avslag på beslutet i sin helhet.

Efter överläggningar beslutar egendomsnämnden i enlighet med det presenterade förslaget. Jan-Åke Isaksson begär votering.

Ordföranden uppmanar de som vill bifalla det presenterade förslaget att rösta ”ja”, de som stödjer Jan-Åke Isakssons förslag röstar ”nej”.

Votering genomförs. Ordföranden finner att det presenterade förslaget vinner bifall utifrån följande omröstning:

Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande

Sammanträdesprotokoll

MÖTESINSTANS

EGENDOMSNÄMNDEN

DATUM FÖR MÖTET

TID

PLATS

2023-10-10

13:10 – 14:10

Sessionssalen

Namn	JA	NEJ
Anneli Kihlstrand	X	
Lennart Hallengren	X	
Ann-Margret Olofsson	X	
Florian Bobocea	X	
Lennarth Förberg	X	
Mats Berg	X	
Jan-Åke Isaksson		X

Jan-Åke Isaksson reserverar sig skriftligen mot beslutet till förmån för sitt eget yrkande, bifogas.

Justerandes signatur

AK LH

Utdragsbestyrkande

Sammanträdesprotokoll

MÖTESINSTANS

EGENDOMSNÄMNDEN

DATUM FÖR MÖTET

TID

PLATS

2023-10-10

13:10 – 14:10

Sessionssalen

§ 49

PLT 2023-0187

Motion till stiftsfullmäktige om att ge stiftsstyrelsen i uppdrag att verka för att Egendomsnämnden successivt fram till 2030 ska skydda minst 30 % av den skog nämnden förvaltarBeslut

Egendomsnämnden föreslår stiftsfullmäktige att avslå motionen om att uppdra åt stiftsstyrelsen att verka för att egendomsnämnden i Lunds stift successivt fram till 2030 skyddar minst 30 procent av de skogar som nämnden förvaltar.

Ärendebeskrivning

Motion från Miljöpartister i Svenska kyrkan de Gröna föreligger i ärendet, Bilaga 1.

Stiftsstyrelsens arbetsutskott har den 6 september 2023 beslutat att överlämna motionen till egendomsnämnden för handläggning och upprättande av förslag till besvarande, Bilaga 2.

Motionärerna vill genom sin motion att stiftsstyrelsen ska verka för att egendomsnämnden i Lunds stift successivt fram till 2030 skyddar minst 30 procent av de skogar som nämnden förvaltar.

Enligt kyrkoordningen har stiftsstyrelsen tillsyn över egendomsnämnden. Detta innebär inte att stiftsstyrelsen kan ha synpunkter på den praktiska förvaltningen av prästlönetillgångarna. Det är stiftsfullmäktige som ytterst ansvarar för Lunds stifts prästlönetillgångar och förvaltningen av tillgångarna är delegerad till egendomsnämnden. Av Reglemente för egendomsnämnden framgår att "gentemot stiftsfullmäktige är egendomsnämnden verkställande och beredande organ. Ärenden av stor principiell betydelse ska alltid beslutas av stiftsfullmäktige".

Frågan om hur mycket skog som ska skyddas är inte en fråga för stiftsstyrelsen. Med hänsyn härtill bör motionen avslås.

I motionens sista stycke står att stiftsfullmäktige alternativt skulle kunna ge uppdraget att skydda minst 30 % skog till egendomsnämnden.

Egendomsförvaltningen har i bifogad skrivelse, Bilaga 3, beskrivit Lunds stifts prästlönetillgångars skogsförvaltning som bedrivs utifrån av stiftsfullmäktige och egendomsnämnden antagna policys och riktlinjer. Av skrivelsen framgår att egendomsnämnden arbetar aktivt med naturvård, med att bevara naturvärden och med hyggesfritt skogsbruk på lämpliga områden.

Det pågår redan ett aktivt arbete med att skydda skog, inventera skyddsvärd skog och att registrera skyddad skog samt skog som brukas med hyggesfria metoder. Att fastslå en procentandel som inte är grundad i

Justerandes signatur

Utdragsbestyrkande

Sammanträdesprotokoll

MÖTESINSTANS

EGENDOMSNÄMNDEN

DATUM FÖR MÖTET

TID

PLATS

2023-10-10

13:10 – 14:10

Sessionssalen

stiftets faktiska förhållanden samt att förekomma den utredning om Svenska kyrkans skogsbruk som pågår på nationell nivå är inte att rekommendera.

Även med hänsyn härtill bör motionen avslås.

Lennarth Förberg yrkar bifall till förslaget.

Lennart Hallengren yrkar bifall till förslaget.

Jan-Åke Isaksson yrkar bifall till förslaget.

Ann Stenberg inkommer med protokollsanteckning, bifogas.

Justerandes signatur

AK 201

Utdragsbestyrkande

Sammanträdesprotokoll

MÖTESINSTANS

EGENDOMSNÄMNDEN

DATUM FÖR MÖTET	TID	PLATS
2023-10-10	13:10 – 14:10	Sessionsalen

§ 50**Anmälan av delegationsbeslut**

- § 101 Delegationsbeslut Undertecknat markupplåtelseavtal avseende fiberledning på prästlönefastigheten Ronneby Gröningegården 7:1 PLT 2023-0186:3
- § 102 Delegationsbeslut Avtals servitut för vattenledning på prästlönefastigheten Karlskrona Torhamn 11:1 PLT 2018-0212:4
- § 103 Delegationsbeslut Markupplåtelseavtal avseende elledning i mark på prästlönefastigheten Vellinge Eskilstorp 10:1 PLT 2023-0182:5
- § 104 Delegationsbeslut Avräkning till följd av genomförd syn på del av Hörby Östraby 1:5 PLT 2023-0029:8
- § 105 Delegationsbeslut Jordbruksarrende berörande Sjöbo Tolånga 25:1 PLT 2023-0046:3
- § 106 Delegationsbeslut Överenskommelse om fastighetsreglering berörande prästlönefastigheten Hässleholm Vankiva 1:1 PLT 2022-0134:13
- § 107 Delegationsbeslut Dränering på Höganäs Väsby 13:1 PLT 2023-0180:1
- § 108 Delegationsbeslut Nyttjanderättsavtal för fiberoptik ledning i mark på Ystad Köpinge 26:1>1 berörande prästlönefastigheten Ystad Köpinge 26:1 PLT 2023-0195:4

Justerandes signatur

Utdragsbestyrkande

Protokollsanteckning till Verksamhetsplan 2024

Lunds stifts prästlönetillgångar

Egendomsnämnden 2023-10-10

Under Förnyelsebar energi, Vindkraft. Här måste det betonas att det är **majoriteten** av egendomsnämnden som är positiva. Vi inom nomineringsgruppen sverigedemokraterna har hela tiden varit tydliga med att vi inte ställer oss bakom etableringar av vindkraftsverk. Orsakerna är bl.a. främst en ostabil och icke reglerbar effektkälla som äventyrar elprismarknaden. Även är vindkraften icke miljövänlig och naturvänlig, då många gifter sprids och djur och insekter dödas i ofantliga mängder. Vidare är det alltid landsbygdens boende och livsmiljö som berörs med dessa verk, i och med de uppförs med avstånd till tätbebyggt område.

Jan-Ake Isaksson

Reservation

Svenska kyrkans färdplan för klimatet etapp 2 – etappmål till 2027

Lunds stifts prästlönetillgångar

Egendomsnämnden 2023-10-10

Nomineringsgruppen sverigedemokraterna reserverar sig till förmån för vårt avslagsyrkande. Vi anser att det är alldeles för många etappmål fram till 2027 som inte är realistiska med verkligheten att dels uppnå, men också kontentan om de genomförs.

Prästlönetillgångarna ska förvaltas så effektivt som möjligt och på ett sådant sätt att de ger bästa möjliga uthålliga totalavkastning. Om man fullföljer denna färdplan för klimatet etapp 2 så äventyrar man verkligen det egentliga uppdraget man har. Vi i sverigedemokraterna vill inte vara med om att nermontera prästlönetillgångarna.

Jan-Åke Isaksson

Lunds stift
Egendomsnämnden

Protokollsanteckning EGN möte 2023-10-10

Ärende: 9 Motion till stiftsfullmäktige om att ge stiftsstyrelsen i uppdrag att verka för att egendomsnämnden successivt ska skydda minst 30% skog.

Med motionen menar Miljöpartister i Svenska kyrkan att det hastar med att ta fram en färdplan för hur Egendomsnämnden skall hinna öka sin andel skyddad skog från nuvarande 12% till minst 30% år 2030.

Vi önskar naturligtvis att motionen bifalls då vi inte kan acceptera att klimatarbetet skjuts på framtiden i väntan på att kyrkans skogsutredning ska bli klar. Dagens klimatförändringar kräver att vi agerar nu och inte i morgon. Sverige skrev under konventionen om biologisk mångfald år 1993. Egendomsnämnden har nu en möjlighet att i avvaktan på skogsutredningens rapport följa FN:s konvention om biologisk mångfald. Detta skulle innebära att kyrkan verkar för 30 procent sammanhängande ekologiskt representativa områden såsom våra skogar.

Det är gott att kyrkostyrelsen håller på att utreda kyrkans framtida hållbara skogsbruk och vi menar att vår motion är helt i linje med utredningens uppdrag.

Ann Stenberg

Miljöpartister i Svenska kyrkan de gröna
ersättare i Lunds stifts egendomsnämnd.

Verksamhetsplan 2024

Dnr 1.1 2023-0189

Lunds stifts prästlönetillgångar

Fastställd av egendomsnämnden 2023-10-10

Övergripande målsättning

Prästlönetillgångarna består av prästlönefastigheter och prästlönefond. Av 9 § lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan framgår att prästlönetillgångarna har till ändamål att bidra till de ekonomiska förutsättningarna för Svenska kyrkans förkunnelse. Enligt kyrkoordningen ("KO") 46 kap 3§ ska prästlönetillgångarna förvaltas så effektivt som möjligt och på ett sådant sätt att de ger bästa möjliga uthålliga totalavkastning. Tillgångarna ska samtidigt förvaltas på ett etiskt försvarbart sätt i enlighet med kyrkans grundläggande värderingar. Vid förvaltningen av prästlönefastigheterna ska naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen beaktas i skälig omfattning KO 46 kap 8§.

Målsättningen är att prästlönetillgångarna ska ge sådan avkastning att en hög och över åren jämn utdelning kan fördelas till församlingarna och nationell nivå. På grund av det gällande regelverket leder den nuvarande höga inflationen till en hög värdesäkring av fonden. Den höga värdesäkringen gör att utdelningen är lägre än föregående år. En sänkt inflation framöver kommer att påverka resultatet i positiv riktning. Målet är att under 2024 dela ut 46 miljoner kronor. Även för 2025 är det preliminära målet att dela ut 46 miljoner kronor. För att möjliggöra en jämn utdelning har egendomsnämnden de balanserade vinstmedlen till hjälp. Det är en målsättning att de balanserade vinstmedlen ska motsvara ungefär ett års utdelning.

Egendomsnämnden

För att egendomsnämnden ska kunna leva upp till uppsatta mål måste det finnas en tydlig inriktning och strategi för de olika verksamhetsområdena. Det måste också finnas en beredskap för att anpassa förvaltningsstrategin i takt med att omvärlden och förutsättningarna förändras.

Egendomsnämndens ansvarsområde, uppgifter, ställning i stiftet med mera regleras i det reglemente som antagits av stiftsfullmäktige den 31 maj 2010 och som reviderades den 27 november 2020. Utöver detta reglemente gäller för egendomsnämnden en nämndsinstruktion rörande nämndens roll och arbetssätt. En reviderad nämndsinstruktion fastställdes av stiftsfullmäktige den 27 november 2020. Av nämndsinstruktionen framgår bland annat att egendomsnämnden ska fastställa mål, strategiska planer och policys för sitt ansvarsområde.

Prästlönefonden

Prästlönefonden ska förvaltas i enlighet med kapitalplaceringspolicyn för Lunds stifts prästlönetillgångar som fastställdes av stiftsfullmäktige den 21 maj 2021.

Prästlönefonden är till största delen överlämnad till Kammarkollegiets kapitalförvaltning där medlen huvudsakligen har placerats i kollegiets aktiekonsortium Spiran och en mindre del i Kammarkollegiets företagsobligationskonsortium. Båda konsortierna följer Svenska kyrkans etiska placeringsregler. För att öka riskspridningen är även en del av kapitalet placerat direkt i utländska och svenska aktier. Nordea Private Banking har fått uppdraget att hantera dessa två aktieportföljer i enlighet med Svenska kyrkans etiska placeringsregler.

Minst en gång per halvår ska värdeutvecklingen på de förvaltade medlen rapporteras till egendomsnämnden. Företrädare för Kammarkollegiet rapporterar regelbundet till egendomsnämnden om förvaltarnas arbete och fondmedlens placering och utveckling. Kammarkollegiet informerade egendomsnämnden vid sammanträdet i april 2023 och kommer att informera vid ett sammanträde under 2024.

Då prästlönetillgångarna, jord, skog och fondmedel, är en gemensam förmögenhetsmassa har egendomsnämnden valt att, på inrådan av såväl nationell nivå som Kammarkollegiet, se jord- och skogsfastigheterna som motsvarande ränteplaceringar. Som en följd härav har egendomsnämnden beslutat att höja risken för kapitalplaceringarna genom att öka den totala andelen aktier. Enligt kapitalplaceringspolicyn ska det utländska innehavet utgöra mellan 10-30 procent med ett normalläge på 20 procent.

Avkastningsmål

Avkastningsmålet för kapitalplaceringarna är att den långsiktiga avkastningen bör uppgå till 4 procent i genomsnitt/år, sett över en tioårsperiod, utöver inflationen. Med avkastning avses här: räntor, kupongbetalningar på ränteplaceringar, utdelning från fonder och aktier samt realisationsvinster. De senaste tio åren har denna avkastning (efter inflationsjustering) i genomsnitt varit 4,0 procent.

Prästlönefastigheterna

Egendomsnämnden eftersträvar att förvalta prästlönefastigheterna förutseende, ansvarsfullt och långsiktigt. På lång sikt är målet att ha ett rationellt fastighetsbestånd som genererar en god avkastning och därmed ett högt utdelningsbart resultat. Förvärv av mark bör endast ske när den tilltänkta fastigheten har en inriktning som är intressant för ett långsiktigt ägande eller på annat sätt är strategiskt lämplig samt bedöms generera tillfredsställande avkastning. Ett diversifierat ägande, dvs att äga fastigheter med varierade produktionsinriktningar, av varierande bördighet samt i olika geografiska lägen inom stiftet utgör i sig en positiv riskspridning samt bedöms kunna bidra till god avkastning på lång sikt. De rådande höga markpriserna har medfört att det för närvarande kan vara svårt att få en tillfredsställande avkastning vid nyförvärv av jordbruksmark.

Lunds stifts prästlönetillgångar har en god arealbalans. En kontinuerlig omvandling av fastighetsbeståndet sker på så sätt att lämpliga fastigheter förvärvas och fastigheter som av olika skäl är lämpliga att sälja avyttras. I första hand avyttras de fastigheter som har begränsade utvecklingsmöjligheter ur prästlönetillgångarnas perspektiv och där arrendatorn har begärt att avträda. Även fastigheter med sittande arrendator kan komma att avyttras, antingen genom direkt försäljning till arrendatorn eller på öppna marknaden.

Flera av fastigheterna har äldre byggnadsbestånd med omfattande renoveringsbehov och ibland är byggnadsbeståndet onödigt stort i förhållande till dagens behov. Försäljningar av byggnadsbestånd genom avstyckning sker där det bedöms strategiskt lämpligt medan andra byggnadsbestånd underhålls och renoveras. På fastigheter med övervägande skog kan inägomark med fördel behållas ur arronderingssynpunkt.

Miljö- och klimatarbete på fastigheterna

2019 tog Egendomsförvaltningarnas samarbetsorgan (ENSO) fram gemensamma mål för miljö- och klimatarbetet. Dessa mål har därefter inarbetats i Svenska kyrkans färdplan för klimatet som antogs av Kyrkostyrelsen i maj 2020. Samma år fastställde stiftsfullmäktige en ny Miljö- och klimatpolicy för Lunds stifts prästlönetillgångars jord- och skogsförvaltning. Policyn integrerar Svenska kyrkans färdplan för klimatet och utifrån målen i färdplanen sätter policyn övergripande miljö- och klimatmål och riktlinjer för jord- och skogsförvaltningen i Lunds stift. Miljö- och klimatpolicyn följs upp med konkreta mål i denna verksamhetsplan.

I juni 2023 fastställde Kyrkostyrelsen Svenska kyrkans färdplan för klimatet, etapp 2 med uppdaterade mål för 2024-2027. Egendomsnämnden beslutade den 10 oktober 2023 att ansluta sig till färdplanens etapp 2. Gällande Miljö- och klimatpolicy kommer vid behov att uppdateras.

Jord- och skogsförvaltningen i Lunds stift har i enlighet med Miljö- och klimatpolicyn följande gemensamma mål utifrån respektive fastighets förutsättningar:

- Arbeta för att den framtida förvaltningen inom verksamheten är ekonomiskt, ekologiskt och socialt hållbar.
- Arbeta för att utveckla, vårda och bevara områden och miljöer med höga natur- och kulturvärden genom att t ex bibehålla öppna landskap, anlägga våtmarker och vara positivt inställda till bildandet av naturreservat.
- Arbeta för att upplåta lämplig mark eller byggnader för hållbar energiproduktion.
- Vid nya investeringar ska det miljö- och klimatvänligaste alternativet väljas mellan i övrigt likvärdiga alternativ.
- Aktivt bidra till ett mer hållbart och fossilfritt jord- och skogsbruk.

Samtliga åtgärder för klimatnyttan ska balanseras mot biologiska, ekonomiska, sociala och andliga värden.

På många håll inom jord- och skogsnäringen arbetas det aktivt för att ta fram en gemensam beräknings- och redovisningsnivå. Skogforsk har tagit fram en rapport om redovisning av bland annat klimatpåverkan och substitutionseffekten och prästlönetillgångarna i landet har beställt ett kalkylverktyg av Skogforsk så att alla stift kan räkna på samma sätt avseende skogens upptag och verksamhetens utsläpp av koldioxid.

En stor utmaning är att redovisa och mäta utsläpp för jordbruket, inte minst på grund av den stora naturliga variationen. Det pågår arbete inom SLU, LRF och andra aktörer för att ta fram schabloner för beräkning och vi följer detta arbete.

Ett mål i Svenska kyrkans färdplan för klimatet är att prästlönetillgångarna såsom markägare, projektör och kapitalförvaltare ska verka för ökat träanvändande i byggnationer. Lunds stifts prästlönetillgångar bedömer att detta mål måste sättas i relation till var i landet man befinner sig. Lunds stifts prästlönetillgångar kommer i alla beslut avseende byggnader att överväga om trä är ett lämpligt material att använda. Det är viktigt att utvärdera huruvida träanvändandet är befogat utifrån olika aspekter såsom hållbarhet, framtida underhållsbehov, kostnad med mera.

Nedan följer mer konkreta mål och åtgärder specifikt för skogen respektive jorden.

Skogen

Övergripande målsättning

Skogen ska brukas långsiktigt uthålligt med metoder som är förankrade i svenskt skogsbruk. Förvaltningen ska bedriva ett aktivt och långsiktigt skogsbruk för ökad klimatnytta där markens produktionsförmåga ska tillvaratas på bästa lämpliga sätt.

Som lägst ska verksamheten uppfylla de krav som omvärlden ställer i miljö- och klimathänseende för långsiktig hållbar utveckling och särskild hänsyn ska tas för att bevara områden med höga natur-, kultur- och landskapsvärden. Skogsinnehavet ska brukas enligt en för marknaden giltig nivåstandard avseende FSC[®] (FSC[®] C014110)¹ respektive PEFC[™]-certifiering² och förvaltningen ska aktivt delta i Stiftens Egendomsförvaltningars Förening (STEF).

Förvaltningen ska verka för stabila och tillförlitliga affärsrelationer.

Verksamheten ska bedrivas med egen förvaltningskompetens.

Förvaltningen ska ha en positiv inställning till skoglig forskning samt verka för att utveckla samarbetet med densamma. I enlighet med Svenska kyrkans färdplan för klimatet ska förvaltningen ta stöd i aktuell forskning i arbetet med att öka skogarnas klimatnytta.

¹ Forest Stewardship Council är en oberoende internationell medlemsorganisation som verkar för ett miljöanpassat, socialt ansvarstagande och ekonomiskt livskraftigt bruk av världens skogar.

² Programme for the Endorsement of Forest Certification schemes är en global fristående paraplyorganisation som verkar för uthålligt skogsbruk.

Förvaltningen ska verka för att utveckla samarbetet med i branschen närstående organisationer, i syfte att utveckla och stärka egen kompetens.

Långsiktiga mål

Avverkningsvolym avseende gallring och föryngringsavverkning ska anpassas till befintligt skogstillstånd och vara i den nivå som säkrar ett varaktigt virkesuttag. Avverkningsnivån ska under den närmaste tioårsperioden föregås av relevanta beräkningar för att trygga tillgången under perioden.

Den genomsnittliga avverkningsnivån ska vara uthållig och på lång sikt motsvara tillväxten, vilken är beräknad till 50 000 fastkubikmeter under bark per år ($m^3\text{fub}$), vilket motsvarar drygt 60 000 skogskubikmeter ($m^3\text{sk}$).

Skogsvård i form av återbeskogning och röjning ska utföras på ett sådant sätt att hög virkesproduktion tryggas inför framtiden.

Naturvårdande skötsel utförs i områden där det krävs för att bibehålla eller förstärka höga naturvärden.

Fördelningen barrskog respektive lövskog ska avgöras av skogsmarkens naturliga lämplighet för respektive träslag i kombination med yttre förutsättningar.

Förvaltningen ska arbeta aktivt med strukturförbättring av skogsinnehavet. Vid tillköp av skogsmark ska skogsfastigheter med en areal överstigande 200 hektar eftersträvas. Vid köp av skogsskiften med areal understigande 200 hektar bör dessa vara angränsande skiften till befintliga prästlönefastigheter.

Förvaltningen arbetar fortsatt med att drivning och transporter inom det egna skogsbruket ska sträva emot energieffektiva system och fossilfria bränslen.

Kortsiktiga mål 2024

Bakgrund:

2023 präglades av fortsatt stigande virkespriser vilket resulterat i rekordpriser på samtliga levererade virkessortiment. Efterfrågan och avsättning förväntas vara fortsatt god under 2024. Däremot kommer virkespriserna troligen att falla tillbaka något.

Med nu gällande åldersfördelning och tillvägagångssätt avseende gallring har vi ett minskat virkesuttag genom gallring. Det innebär att det inom den närmaste tioårsperioden inte är möjligt att avverka hela den beräknade årliga tillväxten, eftersom skogstillståndet inte tillåter kompensation genom föryngringsavverkning.

Med detta som utgångspunkt formuleras följande kortsiktiga mål för 2024:

2024 års totala virkesuttag beräknas till 40 000 $m^3\text{fub}$.

Ungskogsröjning ska utföras på cirka 250 hektar.

Återbeskogning genom plantering ska utföras på cirka 60 hektar.

Arbetet med bildandet av naturreservat på Ängelholm Hjärnarp 1:1 ”Prästaskogens naturreservat” tillsammans med Ängelholms kommun avslutas och reservatet beräknas att invigas under våren.

Förvaltningen utreder tillsammans med Länsstyrelsen bildande av ytterligare tre naturreservat under 2024.

Förvaltningen kommer tillsammans med Skogsstyrelsen arbeta med identifiering av områden med tidigare utdikad torvmark som är lämpliga för återvätning.

Förvaltningen ska i möjligaste mån välja det ur klimatsynpunkt bästa tillgängliga drivmedlet till våra företagsbilar. Förvaltningen budgeterar för inköp av tre bilar under 2024 varav en elbil.

Förvaltningen kommer vid anlitan av entreprenörer i möjligaste mån verka för användandet av fossilfria drivmedel. I samband med ”Miljöredovisningen” sammanställs årligen aktuell drivmedelsanvändning.

Miljöredovisning:

Sedan 2016 har Lunds stifts prästlönetillgångar redovisat den skogliga verksamhetens klimatpåverkan i form av en miljöredovisning. Redovisningen omfattar en beräkning av utsläpp av klimatgaser från skogstekniska arbeten samt beräkning av kolinnehållet i stående skog.

Även 2024 kommer beräkningar att göras för att följa upp den skogliga verksamhetens miljöpåverkan.

Jorden

Övergripande målsättning

Utgångspunkten för förvaltningen av jordbruket är att den ska vara så effektiv och affärsmässig som möjligt för att på så sätt ge bästa möjliga uthålliga totalavkastning. Miljö- och naturvårdsintressen liksom klimatförbättrande åtgärder ska beaktas och det övergripande målet är att ha ett uthålligt jordbruk. Egendomsnämnden är positiv till både ekologiskt och konventionellt jordbruk och utgångspunkten är att hänsyn ska tas till att varje fastighet har olika förutsättningar och är upplåtna till arrendatorer som själva väljer sin produktionsinriktning. Egendomsnämnden åtar sig ett miljöansvar genom att till exempel medverka till anläggandet av solcellsanläggningar, våtmarker, restaurering av vattendrag samt andra miljöåtgärder på fastigheterna. Medverkan i miljöfrämjande projekt medför ibland ekonomiska avståenden till exempel genom att mark upplåts till projekt utan att kompensation erhålls. I vissa projekt är detta nödvändigt för att projektet ska kunna genomföras.

All jordbruksmark ska vara utarrenderad och eigendomsnämnden strävar efter att främja ett aktivt jordbruk. Huvudregeln är att lediga jordbruksfastigheter ska annonseras ut för anbudsörfarande. Det kan dock av olika skäl ibland vara lämpligt att utse ny arrendator utan anbudsörfarande. Fastigheter understigande 30 hektar hanteras på delegation av

jordbruksförvaltaren. För fastigheter som är 30 hektar eller däröver utser egendomsnämnden arrendator. Egendomsnämnden väljer utifrån en strategisk helhetsbild vilka kriterier som ska vara avgörande och en bedömning görs från fall till fall. Kriterierna kan till exempel vara högsta arrendesumma, arrendatorns produktionsinriktning, djurproduktion, bosättning på arrendestället eller sociala aspekter.

Egendomsnämndens övergripande mål är att generera en långsiktigt hög avkastning genom marknadsmässiga arrendenivåer och en effektiv förvaltning. För det fall att förvaltningen och arrendatorn inte kan enas om villkoren för den kommande arrendeperioden kan endera av parterna välja att låta arrendenämnden pröva villkoren. Om en fastighets arrendenivå är påtagligt avvikande från övriga jämförbara fastigheters arrendenivåer eller om arrendevillkoren i övrigt avviker från vad som kan anses vara rimligt utifrån marknaden och fastighetens avkastningsförmåga är utgångspunkten att förvaltningen ska driva ärendet vidare till arrendenämnden för prövning av villkoren.

Förvaltningen arbetar på flera sätt med att stödja jordbruksarrendatorerna. Beslut om investeringar sker efter samråd med arrendatorerna och med utgångspunkt i att den planerade investeringen ska förbättra lönsamheten. Åtgärder ska gynna både jordägare och arrendator.

En del av den löpande verksamheten är att investera i nya byggnader och anläggningar på fastigheterna samt att underhålla det befintliga byggnadsbeståndet. I de fall då en extern entreprenör ska anlitas är utgångspunkten att förvaltningen ska genomföra en marknadsjämförelse genom att inhämta mer än en offert. När det är möjligt samt vid större upphandlingar inhämtas lämpligen tre offerter. Egendomsnämnden har betonat vikten av att förekommande entreprenadarbeten ska utföras under kontrollerade former och i enlighet med arbetsmiljöverkets föreskrifter. Förvaltningen ska i möjligaste mån delegera arbetsmiljöansvaret oaktat att detta medför en merkostnad. I de fall där det anses lämpligt att låta en arrendator utföra ett arbete på fastigheten ska ansvarig jordbruksförvaltare säkerställa att arrendatorerna söker erforderliga tillstånd. Vidare ska jordbruksförvaltarna kontinuerligt följa upp beslutade investerings- och underhållsarbeten.

I enlighet med Svenska kyrkans färdplan för klimatet ska förvaltningen verka för att skapa forum för kompetensutveckling, erfarenhetsutbyte och gemensamma projekt för våra arrendatorer. Syftet är att skapa ett hållbart och fossilfritt jordbruk.

Förvaltningen arbetar kontinuerligt med att medverka till en omställning till fossilfria energikällor på prästlönefastigheterna till exempel vid byte av värmekällor i byggnader. Vidare är egendomsnämnden, som ett led i det övergripande miljöarbetet, öppen för att nya produktionsgrenar prövas på jordbruksenheterna samt för att medverka vid projektering och istandsättning av förnyelsebar energi i olika former.

Kortsiktiga mål 2024

Bakgrund:

Det finns flera faktorer som påverkar lönsamheten för arrendatorerna. Kostnader för insatsvaror, avkastningsnivå, avräkningspriser samt arrendeavgiften är några exempel på sådana faktorer. Kriget i Ukraina har fortsatt att påverka marknaden globalt men särskilt i Europa. Den höga inflationen, räntehöjningarna och den allmänna marknadsoron har bidragit till försämrad lönsamhet för jordbruket. Hushållen vänder sig framför allt mot lågpriser varför efterfrågan på till exempel närproducerat, EKO och kött har minskat markant.

Jordbruksåret 2023 har varit omvälvande. Föregående år, 2022, var mycket gynnsamt för jordbrukarna med hög avkastning och höga försäljningspriser. Odlingsåret 2023 inleddes med historiskt höga priser på insatsvaror vilket skapade oro för många jordbrukare. Priserna har succesivt sjunkit men så har även spannmålspriserna. Under sommaren led stora delar av landet av torka, avsaknaden av nederbörd påminde om 2018. Grödorna blev påverkade och på flera håll har avkastningen blivit betydligt sämre än föregående år. Särskilt animalieproducenterna drabbades av grovfoderbrist på grund av torkan, vilket i sin tur drivit upp foderpriserna. Sommartorkan byttes ut mot stora mängder nederbörd under juli och augusti vilket på flera håll ledde till svårigheter att skörda. För ekoproducenterna är läget något sämre än för den övriga näringen då konsumenterna i större utsträckning väljer bort eko-produkter i ett pressat ekonomiskt läge.

Inför 2024 är 37 arrendeavtal uppsagda för villkorsändring.

Med detta som utgångspunkt formuleras följande kortsiktiga mål för 2024:

Förvaltningen ska verka för att marknadsmässiga nivåer på arrendeintäkter från jordbruksfastigheterna bibehålls.

Under 2024 ska förvaltningen fortsätta att bidra till ökad biologisk mångfald på prästlönefastigheterna. Arrendatorer kommer liksom under föregående år att kostnadsfritt erbjudas en fröblandning som ska sås på ekologiska fokusarealer (trädor och fältkanter). Fröblandningen innehåller pollen- och nektarrika växter som är attraktiva för pollinatörer och andra nyttodjur.

Under 2023 har merparten av byggnadsbeståndet varit föremål för besök av jordbruksförvaltarna och stiftsingenjörerna i syfte att kartlägga respektive fastighets skick, i samband med besöken har vård- och underhållsplaner upprättats. Planerna kommer att användas för det fortsatta arbetet med att planera behovet av underhållsåtgärder samt vara ett stöd vid bedömningen av arrendeställets framtidsutsikter.

Under 2024 ska jordbruksförvaltarna fortsätta att aktivt bidra till att investerings- och underhållsåtgärder vidtas på fastigheterna så som byte av avloppsanläggningar, värmesystem, tak, täckdikningar m.m. Förvaltningen bedömer att vattenfrågorna kommer att bli allt mer

dominerande under kommande år varför det troligtvis blir aktuellt med åtgärder och investeringar avseende såväl bevattning som avvattning av jordbruksmark, något som kan bidra till arrendeställenas resiliens i samband med klimatförändringarna.

Under 2024 ska samtliga arrendatorer bjudas in till en utbildningsdag där temat för dagen blir vatten ur ett jordbruksperspektiv. Utbildningen arrangeras i samarbete med Lunds domkyrkas jordbruksförvaltning.

Jordbruksförvaltarna ska fortsätta att arbeta med miljökartläggningen av den verksamhet som arrendatorerna bedriver på arrendeställena med särskilt fokus på gårdsarrendena. En naturlig uppdatering sker i samband med arrendeförhandlingar, vilka i huvudsak äger rum vart femte år.

Markanvändning

Egendomsnämnden är öppen för att utveckla lämplig jord- och skogsmark, genom eget arbete eller i samarbete med projektör, för att på detta sätt ta del av mervärdet som genereras. Egendomsnämnden är väl införstådd med vikten av att värna den odlingsbara marken och i varje enskilt fall görs en restriktiv bedömning av huruvida marken är lämplig för exploatering eller inte.

Inför framtida exploateringsprojekt ska pågående projekt utvärderas. Det pågår ett exploateringsprojekt i Påarp i samarbete med Nordr Villatomter AB (tidigare Veidekke Bostad AB). Projektet har dragit ut på tiden på grund av diverse detaljplanefrågor. Det är svårt att sätta upp konkreta mål i exploateringsprojekten då de påverkande faktorerna är många och hänsyn måste tas till marknad och konjunktur.

Förnyelsebar energi

Egendomsnämnden vill bidra till omställningen till förnyelsebar energi och är positiv till och vill driva på fossilfri energiproduktion på prästlönefastigheterna med utgångspunkt i respektive prästlönefastighets förutsättningar. Företrädesvis arbetar förvaltningen med externa aktörer genom att upplåta mark eller andra ytor.

Vindkraft

Egendomsnämnden är positiv till vindkraft och till att arrendera ut mark för vindkraftsetablering. Under 2022 inleddes ett nytt samarbete med en större aktör som projekterar för cirka tio nya vindkraftverk i Osby kommun varav ungefär hälften kan komma att placeras på prästlönetillgångarnas skogsfastighet. Under 2024 fortgår utrednings- och tillståndsprocessen.

Solceller

Egendomsnämnden är positivt inställd till uppförande av fler anläggningar. Under 2023 har intresset för solceller på arrendegårdarna minskat vilket bedöms bero på lägre elpriser jämfört med föregående år samt de räntehöjningar som har införts under året. Egendomsnämnden har beslutat att solcellsinvesteringar på arrendegårdar ska genomföras i enlighet med gällande investeringspolicy men med ett halverat förräntningskrav.

Intresset för att anlägga större solcellsparker på prästlönefastigheter är stort och egendomsnämnden är positiv till att upplåta mark för solcellsparker. Egendomsnämnden är restriktiv med att arrendera ut åkermark för solcellsparker och eftersträvar att skogsmark eller mark med sämre avkastningsmöjligheter används för ändamålet. I december 2020 skrevs avtal om anläggningsarrende för en solcellspark som nu projekteras och tillståndprocessen pågår.

Under 2021 inleddes ett gemensamt solcellsprojekt mellan flertalet av PLT-förvaltningarna inom ramen för färdplansarbetet. Projektet har beviljats medel för att utreda möjligheterna för att gemensamt bygga upp en solelsproduktion på prästlönefastigheter för att på så sätt bidra med grön el.

Bioenergi

Bioenergi kan utvinnas ur skogens biomassa, till exempel vid förbränning av olika sorters träråvaror så som ved och avverkningsrester. I den skogliga verksamheten levereras årligen en viss mängd skogsprodukter som energi direkt till värmeverk. Försäljningen av bränsleved och grot (grenar och toppar från träd) motsvarar årligen drygt en miljon kronor. Utöver den direkta försäljningen av bränsleved genereras indirekt en ansevärd mängd energi i form av sågverksflis och bark vid förädlingen av försäld skogsråvara vid sågverk och massabruk.

Sammanfattning

Trots en på många sätt osäker omvärld beskriver verksamhetsplanen ett fortsatt stabilt arbete under 2024 utifrån gällande regelverk och direktiv. Prästlönefonden är placerad inom de ramar som stadgas i kapitalplaceringspolicy och förvaltningen arbetar vidare med att kontinuerligt följa utvecklingen och anpassa kapitalplaceringarna utifrån policy. När det gäller prästlönefastigheterna handlar det om att integrera miljö- och klimatarbetet i den dagliga verksamheten. Skogsbruket påverkas av högre kostnader men också högre intäkter men det dagliga arbetet löper på relativt oförändrat. På jordbruksfastigheterna arbetar förvaltningen vidare med löpande underhåll och investeringar. Arrendemarknaden bedöms relativt stabil men arbetet med byggnadsunderhåll tar tid och är kostsamt.

Budget 2024

Dnr PLT 2023-0188

Lunds stifts prästlönetillgångar

För 2024 budgeteras en omsättning på 110 miljoner kronor. För den samlade förvaltningen av prästlönetillgångarna i Lunds stift budgeteras ett utdelningsbart resultat på 44 miljoner kronor efter skatt.

Skogen

Efterfrågan och avsättningen för virke förväntas vara fortsatt god 2024. Däremot förväntas virkespriserna falla något. Den höga inflationen och prisuppgången på varor och tjänster, inte minst prisuppgången på drivmedel, ger högre kostnader för förvaltningen. Förvaltningen har budgeterat för att i möjligaste mån välja det ur klimatsynpunkt bästa tillgängliga drivmedlet till bilarna. Det har även budgeterats för inköp av tre nya bilar, varav en elbil.

2024 års totala virkesuttag beräknas till 40 000 m³fub. Återbeskogning genom plantering ska utföras på cirka 60 hektar. Ungskogsrojning beräknas ske på cirka 250 hektar.

Budgeterat resultat för skogsbruket 2024 är 15 miljoner kronor, vilket är marginellt högre än prognostiserat resultat för 2023.

Jorden

Det finns flera faktorer på den globala och lokala lantbruksmarknaden som påverkar lönsamheten för arrendatorerna. Den höga inflationen och räntehöjningarna har bidragit till sämre lönsamhet för jordbruket. Konsumenterna väljer bort kött, närproducerat och eko vilket ger ett pressat ekonomiskt läge för dessa lantbrukare.

För 2024 har budgeterats för fortsatt marknadsmässiga arrendeintäkter. Inför 2024 är 37 arrendeavtal uppsagda för villkorsförändring.

Det kontinuerliga arbetet med att underhålla fastighetsbeståndet medför ökade kostnader under kommande år och förvaltningen har budgeterat med underhåll av byggnader för drygt 10 miljoner kronor.

Budgeterat resultat för jordbruket 2024 är ungefär samma som prognostiserat resultat 2023. Förvaltningen räknar med en något ökad intäkt från jordbruksarrendena men även kostnaderna för förvaltningen ökar under 2023. Den största kostnaden hänförs till underhåll av byggnader men även kostnaderna för vägar och diken bedöms öka.

Budgeterat resultat för jorden 2024 är cirka 37 miljoner kronor.

Prästlönefonden

Målet med fondens förvaltning är att uppnå bästa möjliga uthålliga totalavkastning som är förenlig med ett anpassat risktagande inom de ramar som gällande kapitalplaceringspolicy ger.

Till följd av stagnerad utveckling på börserna och fortsatt hög inflation prognostiseras ett negativt resultat för fonden år 2023 vilket avspeglas i en försiktig budget för 2024. Den framtida finansmarknaden ses fortsatt vara instabil vilket gör det svårt att bedöma utfallet för

kommande räntor och utdelningar. Budget 2024 avseende räntor och utdelningar är därför i linje med budget 2023, det vill säga 13 miljoner kronor. Även realisationsvinsten är återhållsam och följer föregående års budget med 3 miljoner kronor. De flesta år har en högre realisationsvinst kunnat hämtas hem men då posten är osäker och vägs mot fondens anskaffningsvärden respektive marknadsvärden är det börsens utveckling som styr vilket utrymme som lämnas för eventuella realisationsvinster.

Enligt kyrkoordningen ska värdesäkring av prästlönefonden ske motsvarande inflationen. I budgeten räknar vi med en inflation på 2,5 % vilket motsvarar en värdesäkring på cirka 15 miljoner kronor. Budgeterad värdesäkring medför att 15 miljoner kronor tas från det utdelningsbara resultatet och i stället stannar i prästlönefonden.

Budgeterat resultat för fonden 2024 är drygt 100 tusen kronor.

LUNDS STIFTS PRÄSTLÖNETILLGÅNGAR

BUDGET 2024

Tkr	BUDGET 2024	PROGNOS 2023	Budget 2023	Utfall 2022	Kommentarer

INTÄKTER

Skogsbruket	29 860	28 760	26 684	29 107	
Jordbruket	62 488	61 516	60 349	59 355	
Prästlönefonden	16 000	31 550	16 000	21 312	
Hållbar energiproduktion	350	350	350	515	<i>vind 350tkr, sol</i>
Finansiella intäkter - kostnader	1 000	500	500	1 480	<i>T.ex. räntor</i>
SUMMA INTÄKTER	109 698	122 676	103 883	111 769	

KOSTNADER

Skogsbruket	-14 843	-13 959	-13 769	-12 589	
Jordbruket	-25 880	-25 207	-26 337	-18 005	
Prästlönefonden	-15 884	-37 332	-34 565	-53 634	
Hållbar energiproduktion	0	0	0	0	<i>vind och sol</i>
Egendomsnämnden	-300	-285	-280	-358	
SUMMA KOSTNADER	-56 906	-76 783	-74 951	-84 586	
RESULTAT	52 792	45 893	28 932	27 183	
Skatt (skattesats 20,6%)	-8 550	-8 300	-7 550	-10 018	
UTDELNINGSBART RESULTAT	44 242	37 593	21 382	17 165	

SKOGSBRUKET

Tkr	BUDGET	PROGNOS	Budget	Utfall	Kommentarer
	2024	2023	2023	2022	
INTÄKTER					
Virkesintäkter	28 140	27 081	25 114	27 084	<i>Fortsatt gynnsam marknad</i>
Jakträtter	1 700	1 659	1 550	1 544	
Övriga skogsintäkter	20	20	20	479	<i>Externa uppdrag, förändring av lager varierar mellan åren</i>
SUMMA INTÄKTER	29 860	28 760	26 684	29 107	
KOSTNADER					
Avverkningskostnader	-7 466	-7 400	-7 399	-6 560	
Skogsvårdskostnader	-2 822	-2 680	-2 572	-2 369	
Fastighetskostnader	-1 475	-1 415	-1 230	-1 320	<i>Ökat underhåll av skogsvägar, höjd försäkringspremie</i>
Administrationskostnader	-2 724	-2 408	-2 512	-2 284	<i>T.ex. löner tjänstemän, lokalyra, revision, IT</i>
Avskrivningar	-356	-56	-56	-56	<i>Köp av tre nya bilar</i>
SUMMA KOSTNADER	-14 843	-13 959	-13 769	-12 589	<i>Generella kostnadsökningar</i>
SKOGENS RESULTAT	15 018	14 801	12 915	16 518	

JORDBRUKET

	BUDGET 2024	PROGNOS 2023	Budget 2023	Utfall 2022	Kommentarer
INTÄKTER					
Jordbruksarrenden	61 500	60 052	59 500	58 444	
Övriga jordbruksintäkter	405	886	320	308	T.ex. försäkringsersättn., säkerhetsavgifter, avräkning JB 9:23
Delsumma	61 905	60 937	59 820	58 752	
ÖVRIGA UPPLÅTELSE					
Övriga arrenden och hyror	530	526	476	452	T.ex. anläggningsarrenden, hyresintäkter, fiske
Tornträtsavgälder	33	33	33	33	
Övriga ersättningar	20	20	20	118	
Delsumma	583	579	529	603	
SUMMA INTÄKTER	62 488	61 516	60 349	59 355	
KOSTNADER					
Vägar och diken	-2 565	-1 175	-1 160	-661	Täckdikningarna varierar mellan åren. 2024, underhåll ledningar
Byggnader och anläggningar	-10 210	-10 100	-10 100	-4 403	Takbyten bostäder och ekonomibygnader
Fastighetskostnader	-1 485	-2 650	-3 180	-2 033	* T.ex. kartor, lantmäterikostnader, avräkning JB 9:23
Försäkringspremier	-500	-452	-450	-440	Höjd försäkringspremie
Fastighetsavgift/skatt	-500	-485	-510	-482	
Administrationskostnader	-5 587	-5 209	-5 121	-4 793	T.ex. låner tjänstemän, lokalyra, revision, IT
Avskrivningar	-5 033	-5 136	-5 816	-5 193	
SUMMA KOSTNADER	-25 880	-25 207	-26 337	-18 005	
JORDENS RESULTAT	36 608	36 309	34 012	41 350	* Fastighetskostnader inkl. brandskydd, underhållsplaner, blomsterfröer, 2023 rivning ek.byggnader

PRÄSTLÖNEFONDEN

Tkr	BUDGET 2024	PROGNOS 2023	Budget 2023	Utfall 2022	Kommentarer
INTÄKTER					
Räntor och utdelningar	13 000	18 050	13 000	15 410	<i>Utdelningar påverkas av börsutvecklingen</i>
Vinst vid försäljning av värdepapper	3 000	13 500	3 000	5 902	<i>Ev. ges utrymme att realisera mer vinster.</i>
SUMMA INTÄKTER	16 000	31 550	16 000	21 312	
KOSTNADER					
Administrationskostnader	-1 004	-1 026	-1 015	-986	
Värdesäkring mot inflation	-14 879	-36 306	-33 550	-52 648	<i>Källa: Konjunkturinstitutet. Prognos inflation 2,5% år -24 Prognos 6,1% år -23. Utfall 10,2% år -22</i>
SUMMA KOSTNADER	-15 884	-37 332	-34 565	-53 634	
FONDENS RESULTAT	116	-5 782	-18 565	-32 322	

Svenska kyrkans färdplan för klimatet

Svenska kyrkans färdplan för klimatet

*Lova Herren, min själ!
Mäktig är du, Herre, min Gud,
i höghet och härlighet är du klädd,
du sveper dig i ljus som i en mantel.*

Så ståtligt börjar psalm 104 i Psaltaren. Strax därefter följer en uppräknning av allt det goda som Gud ger, dagligen och stundligen. Gud låter källor rinna upp och ger vatten åt markens vilda djur. Gud låter jorden mättas och gräs växa för boskapen. Gud sänder mörkret och låter solen gå upp när det blir morgon. Då går människan ut "till sina sysslor och arbetar tills kvällen kommer".

Psalmen skildrar en skapelse i harmoni. Symboliskt och poetiskt beskriver den världens och människans förutsättningar, både materiellt och existentiellt. Hela skapelsen hänger ihop och är en komplex väv av födelse och död, odling och skörd, utveckling och förnyelse. Ingen del kan leva utan andra delar. Också människan har en plats och uppgift i skapelsen. Hon är sammanlänkad med annan materia och andra varelser; formad av jord från marken som det heter i en av Bibelns skapelseberättelser (1 Mos 2:7).

Teologiskt uttryckt kan vi säga att psalm 104 beskriver människan som medarbetare i Guds skapelse. Historiskt sett kan vi konstatera att människan skött sin uppgift med blandad framgång. Skapelsen behöver respekteras och vårdas för att kunna fortleva. Mark, vatten och naturresurser behöver hanteras med måttfullhet och behärskning. Men i klimatkrisens tid är det uppenbart att denna balans har satts ur spel. Idag ser vi konsekvenserna av hur människan genom århundraden gått över sina egna och skapelsens gränser. Det är särskilt tydligt i relationen mellan människor i överflöd och fattigdom. Priset för västvärldens materiella expansion och konsumtion betalas av människor i andra delar av världen. Klimat-krisen är ingenting som ligger i framtiden – den är redan här. Den är gemensam men orättvist fördelad. Vi ser det i torka, översvämningar, massmigration, överbelastade storstäder, konflikter om begränsade naturresurser och politiska system som sviktar.

Vad är kyrkans uppgift i denna tid? I kyrkoordningen heter det att församlingens grundläggande uppgift är att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission. Syftet är "att människor ska komma till tro på Kristus och leva i tro, en kristen gemenskap skapas och fördjupas, Guds rike utbreddas och skapelsen återupprättas". Allt annat som församlingen gör "är stöd för och en konsekvens av denna grundläggande uppgift". Vi ser att kyrkans arbete med klimatfrågor går tillbaka på denna fundamentala skrivning om församlingens uppdrag och syfte.

På ett handfast plan handlar kyrkans uppgift om att som organisation göra rätt. Här pågår sedan länge ett intensivt arbete, inte minst inom ramen för färdplan för klimatet. Varje dag arbetar församlingar, pastorat, stift och nationell nivå för att Svenska kyrkan ska bidra till en hel värld. En annan viktig uppgift är kunskap och kommunikation. Svenska kyrkan och andra religiösa samfund har en god och ofta unik insyn i hur klimatförändringarna påverkar människors dagliga liv. Våra partnerkyrkor i Indien och Filippinerna berättar om hur extremvärme och översvämningar lamslår hela samhällen. Det är viktig kunskap när en global politik ska utformas med rättvisa och människors utsatthet i fokus. Kyrkans uppgift handlar också om att tillsammans med andra – kyrkor, religiösa samfund, organisationer och politiska företrädare inom och utanför landets gränser – föra samtal om vilka värden som ska bygga liv och samhällen. Det handlar om alla människors rätt till ett värdigt liv. Den livsstil som råder i vår del av världen är inte längre möjlig, utan måste ersättas av mer hållbara värden och sätt att leva. Människan behöver hela skapelsens livsväv för sin existens.

I *Ett biskopsbrev om klimatet* konstaterar Svenska kyrkans biskopar att det som gör klimatfrågan existentiellt svårhanterad är "att den är diffus och konkret på samma gång". Klimatfrågan rymmer ett kollektivt ansvar och långa tidslinjer som kan göra ämnet abstrakt. Samtidigt är den konkret och tiden är oroande kort. "När denna spänning mellan diffust och konkret förbli obearbetad uppstår lätt en blandning av passivitet och resignation – en sorts klimatdepression som lägger hinder i vägen för den handlingskraft som behövs idag", skriver biskoparna.

I Svenska kyrkans teologiska tradition har förkunnelsen en särställning. Orden eller språket är de verktyg vi har för att tala om verkligheten så som den faktiskt ser ut. Så är det också i klimatkrisens tid. Att beskriva den globala uppvärmningens orsaker och djupgående konsekvenser är att utkräva ansvar för den situation där världen befinner sig. Det är samtidigt ett sätt att bryta det känsloläge som biskopsbrevet kallar klimatdepression. En realistisk verklighetsbeskrivning, hur svårsmält den än är, ger möjlighet att handla vilket i sin tur löser upp passivitet och hopplöshet. Ord och handling står inte i motsats till varandra, utan klargör och driver på i samma riktning.

Att tala klarspråk om ansvar och behovet av handling är nödvändigt, men kyrkans uppdrag är inte i första hand att tala om människans misslyckande, brister och felgrepp. I evangelisk-luthersk tradition är ordens uppgift alltid att befria. Traditionellt uttryckt talar vi om att förlåta synd och lösa människan från den skuld som tynger henne. Biskoparna påminner om gudstjänstens logik som också är förkunnelsens logik. I gudstjänstens syndabekännelse erkänner vi att vi har del av världens bortvändhet från Gud. I förlåtelsen lyfts skulden av och vi kan räta på ryggen. "Evangeliet gör det lättare att andas", skriver teologen Gustaf Wingren.

Martin Luther beskriver en rörelse från Gud till medmänniskan. När jag får förlåtelse och befrias från min skuld, befrias jag också från min självupptagna oro att inte räcka till eller vara god nog. Då kan mitt intresse och engagemang riktas utåt, mot världen och medmänniskan. Poängen med denna reformatoriska rörelse (från Gud till medmänniskan) är att arbetsuppgifter inte behöver sökas. Medmänniskan står framför oss. Gud ger oss upprättelse och frihet att bistå medmänniskan i våra vanliga liv. Traditionellt talar vi om att tjäna vår nästa. Ordet "kallelse" uttrycker denna grundläggande teologiska insikt: att vi är kallade att tjäna i de sammanhang vi befinner oss. Tillspetsat uttryckt kan vi säga att nästan har rätt till min tjänst.

I klimatkrisens tid behöver vi inte leta efter vår nästa. Medmänniskan finns över hela jorden och hennes behov framträder tydligare än någonsin och med glasklar skärpa. Men tanken på nästan är vidare än så. Idag är hela skapelsen vår nästa som ropar efter handling. Det är en kallelse som är omöjlig att inte höra.

Färdplanens förutsättningar

Svenska kyrkans färdplan för klimatet initierades genom ett beslut av Kyrkomötet 2018, och antogs av kyrkostyrelsen 2019 efter en gemensam beredning av Svenska kyrkans nationella nivå och stift. Färdplanen skapar en gemensam klimatstrategi för hela Svenska kyrkan och svarar på biskoparnas uppmaningar i *Ett biskopsbrev om klimatet*.

Svenska kyrkans färdplan för klimatet har tre övergripande effektmål som ska uppnås senast år 2030. Klimatfrågan är närvarande i de flesta av kyrkans verksamheter, såsom i den grundläggande uppgiften, fastigheter, begravningsverksamhet, inköp och i det internationella arbetet. För att tydliggöra hur olika verksamheter kopplar till färdplanen har den delats in i åtta målområden. Vägen till effektmålen år 2030 är också uppdelad i tre etapper. Den första etappen pågick från 2020 till och med 2023, den andra påbörjas 2024 och pågår till och med 2027 och den sista planeras pågå från 2028 till och med 2030. För varje etapp utvecklas nya etappmål. Målen i färdplanen ska uppfyllas gemensamt av församlingar och pastorat, stift och nationell nivå. Det kräver att alla bidrar, men bidragen kan se ut på olika sätt. Det är centralt att samverka, och att både dela med sig av och anamma varandras goda lösningar. Församlingarna och pastoraten har en hög grad av självbestämmande och fattar egna verksamhetsrelaterade beslut. Stiftens roll är att främja och ha tillsyn över församlingar/pastorat. Nationell nivå stödjer stiftens arbete. På klimatområdet innebär det att nationell nivå och stiftet kommer att stödja, främja och inspirera ett klimatarbete för hela Svenska kyrkan och även bidra till att uppnå målen i egen verksamhet.

Etappmålen kan uppfyllas genom en mängd olika åtgärder, som kan genomföras av församlingar, pastorat, stift, prästlönetillgångarna och nationell nivå. På hållbarhetsportalen på Kornet (intranätet) finns exempel på åtgärder, samt vägledning och verktyg som stödjer genomförandet av färdplanen. Viktigt är att även arbeta innovativt genom att prova nya metoder, arbetssätt och tekniker. Miljödiplomering är ett verktyg för systematiskt arbete som kan användas för samtliga målområden. Stift och församlingar uppmuntras att följa upp sin klimatpåverkan. Det sammantagna resultatet av arbetet följs upp, utvärderas och kvalitetssäkras kontinuerligt av Svenska kyrkans nationella nivå och stift genom enkäter, uppföljningssystem och datainhämtning. Uppföljningsmetoder och redovisning behöver vidareutvecklas allteftersom mer kunskapsunderlag blir tillgängliga.

FÄRDEN FORTSÄTTER

Under den första etappen har framsteg skett inom alla målområden, vilket är en bra start på den längre färden mot effektmålen. För att vi ska uppnå effektmålen till 2030 är det dock av största vikt att klimatarbetet fortsätter oförtruttet. Klimatnödläget är globalt. Det gör att alla krafter behöver samverka lokalt, nationellt och globalt. Svenska kyrkan har under lång tid varit engagerad i Kyrkornas Världsråd, Lutherska Världsförbundet och ACT-alliansens arbete för klimat och hållbarhet. Dessa globala allianser fortsätter vara viktiga aktörer för samverkan för klimaträttvisa och omsorg om hela skapelsen. Samverkan med andra samhällsaktörer är också viktigt. Klimatförändringarna hotar även de arktiska urfolkens livsvillkor. Svenska kyrkan behöver som en del i det fortsatta arbetet med färdplan för klimatet öka sin kunskap om konsekvenserna av klimatförändringar och behov av klimatanpassningar i Sápmi.

Etappmålen för den andra etappen tar avstamp från resultaten i den första etappen och återspeglar prioriterade mål utifrån aktuellt nuläge och befintlig kunskap. I vissa fall tas etappmålen från föregående etapp vidare med liknande målformuleringar. I andra fall inkluderas nya frågor och mål som är nödvändiga att adressera. Andra etappens mål försöker i högre grad fokusera på resultaten snarare än på verktygen. Vissa mål i etapp ett som fokuserade på enskilda aktiviteter, såsom firandet av Skapelsetid eller delaktighet i Pilgrims Walk for Future, finns inte längre med i måldokumentet. Däremot kommer de fortsatt vara viktiga verktyg för att uppnå färdplanens mål. Detta gäller också de utbildningar, metoder och det material som utvecklats inom flera målområden under den första etappen.

SYNERGIER OCH MÅLKONFLIKTER

Färdplanen fokuserar på klimatfrågorna. De påverkar möjligheterna att skydda och realisera mänskliga rättigheter samt förebygga konflikt. De påverkar också i högsta grad förutsättningarna för allt annat liv i skapelsen. På så sätt får ett aktivt klimatarbete långt bredare effekter. I arbetet med färdplanen beaktas andra relevanta frågor och perspektiv löpande för att skapa synergier med andra samhällsmål, som till exempel biologisk mångfald, för att hantera målkonflikter. Färdplanen bidrar bland annat till ett flertal mål i Agenda 2030¹.

¹ www.svenskakyrkan.se/agenda2030

Effektmål 2030

- Svenska kyrkan ska vara klimatneutral senast år 2030, det vill säga inte lämna något nettobidrag till den globala uppvärmningen. Målet ska till största delen nås genom utsläppsminskningar inom Svenska kyrkans egen verksamhet samt andra insatser för omställning nationellt och globalt².
- Svenska kyrkan ska i ökad utsträckning verka för den värderingsförändring som vi som mänsklighet behöver åstadkomma och lyfta andliga och existentiella aspekter av klimatkrisen.
- Svenska kyrkan ska, bland annat genom Act Svenska kyrkan, stärka stödet till de människor som drabbas mest av klimatförändringarnas effekter trots att de bidragit till dem allra minst.

Etappmål till 2027

1. KYRKANS UPPDRAG

Klimatfrågorna handlar om hur vi ser på oss själva, varandra, vår relation till skapelsen och Gud. Kyrkan har en unik möjlighet att bidra till värderingsförändring i det svenska samhället genom att vi kontinuerligt bearbetar värderingar, världsbild och livssyn i hela vår verksamhet. Detta uppdrag är en del i församlingens grundläggande uppgift: gudstjänst, undervisning, diakoni och mission. Kyrkan både förvaltar och utvecklar sitt uppdrag i ord och handling som en tolkande gemenskap. Det finns ett stort behov av berättelser om vad livet i en klimatvänlig framtid kan innebära, såväl materiellt som andligt och existentiellt. Inom Svenska kyrkan och i möte med andra samhällsaktörer finns rika möjligheter att vara med och formulera dessa berättelser och att sprida hopp. För att uppnå en långsiktig och hållbar samhällsförändring behöver även utbyten med andra kyrkor och trossamfund ske, både i Sverige och internationellt. Olika aktörer bidrar till diskussionen om grundläggande värderingar i olika länder, lokalsamhällen och kontexter. Utmärkande för vår evangelisk-lutherska tradition är att lyfta fram betydelsen av att värna ett gott liv i denna värld. Detta gäller också när förändring sker och ny kunskap växer fram.

Klimatfrågan är också en fråga om rättvisa. 10% av världens rikaste människor och länder står för över 50% av utsläppen av växthusgaser medan de som släpper ut minst drabbas mest av klimatförändringarnas effekter. De länder som genererat mest utsläpp måste bidra till en rättvis omställning där sårbara grupper av människor och samhällen får stöd och stärkt inflytande över de klimatbeslut som fattas. Klimaträttvisa handlar också om att ställa om till mer hållbar konsumtion och bidra till rätten till värdiga liv för hela jordens befolkning och även framtida generationer. Här behöver även vi i Svenska kyrkan ta vårt ansvar tillsammans med andra samhällsaktörer. Det är en viktig moralisk fråga som handlar om etiskt ansvarstagande och ytterst att vara trogen vår kristna värdegrund.

Till och med 2027 ska:

- 1.1 Svenska kyrkan vara en modig röst för rättvis omställning med omsorg om hela skapelsen, som i ord och handling tar sitt ansvar lokalt och globalt.
- 1.2 Svenska kyrkan initiera och delta i samtal om värderingsförändringar avseende en människocentrerad livsförståelse³ och ett engagemang för naturens rättigheter.
- 1.3 Svenska kyrkans verksamhet inom den grundläggande uppgiften bidra till den nödvändiga värderingsförändring som krävs för skapelsens framtid.
- 1.4 kunskap om klimaträttvisa genomsyra all verksamhet i Svenska kyrkan.

² Eventuella kompensatoriska åtgärder för resterande utsläpp när alla möjliga utsläppsminskningar är uttömda, kommer att undersökas vidare. Återstående utsläpp kan exempelvis härröra från produktionsprocesser för material och produkter som Svenska kyrkan köper in, och som återstår även när hållbarhetskrav har ställts vid inköp. Svenska kyrkan är beroende av att aktörer i omvärlden också ställer om sina processer.

³ Antropocentrisk är ett annat ord för människocentrerad.

- 1.5 Svenska kyrkan bearbeta andliga och existentiella perspektiv av klimatkrisen i ekumeniska och interreligiösa nätverk samt med andra samhällsaktörer.
- 1.6 alla församlingar ha tillgång till stöd för att synliggöra färdplanens mål i Svenska kyrkans interna främjande- och tillsynsverktyg som lokalförsörjningsplaner, församlingsinstruktioner och visitationer.

2. ENERGIANVÄNDNING OCH BYGGNADER

Energianvändning i Svenska kyrkans cirka 20 000 byggnader medför en betydande klimatpåverkan. Vi behöver arbeta systematiskt och innovativt med att både minska och effektivisera energianvändningen. Lokalförsörjningsplaner är viktiga verktyg för att se över lokalbehoven. Vi ska enbart använda energi när det finns ett behov, optimera befintliga installationer och använda de mest hållbara produkterna.

Till och med 2027 ska:

- 2.1 den totala köpta energimängden per kvadratmeter för uppvärmning och el i byggnader genom effektivisering ha minskat med minst 5% per år under etappen. Det motsvarar en maximal genomsnittlig energianvändning på 115 kWh/m² per år för uppvärmda ytor vid etappens slut.
- 2.2 de totala klimatpåverkande utsläppen från energianvändning ha halverats under etappen.
- 2.3 krematorieverksamheten använda uteslutande fossilfria stödbränslen och utsläppen från stödbränslet uppgå till maximalt 20 kg CO₂e/kremation.
- 2.4 fossil eldningsolja för uppvärmning vara helt utfasad. Övriga fossila bränslen för uppvärmning ska vara planerade för utfasning senast till 2030.
- 2.5 samtliga enheter inom Svenska kyrkan ha gjort aktiva val av förnybar el. Om möjligt ska elen vara märkt Bra Miljöval.⁴

3. PRODUKTION AV FÖRNYBAR EL

Med våra många fastigheter och tillgång till mark har Svenska kyrkan möjlighet att producera förnybar el. Därigenom bidrar Svenska kyrkan till Sveriges energitillförsel. Svenska kyrkan bidrar både direkt genom egna produktionsanläggningar och indirekt genom utarrendering av mark till andra producenter. Den förnybara elproduktionen består i huvudsak av sol- och vindkraft. Både klimatpåverkan och social hållbarhet varierar dock stort mellan olika sol-elprodukter, varför hållbarhetsaspekterna är synnerligen viktiga att beakta inför etablering av nya anläggningar. Potential finns för innovation, exempelvis genom vidareutveckling av energilagring och systemtjänster.

Till och med 2027 ska:

- 3.1 den totala årliga produktionen av förnybar el (sol och vind), från egna anläggningar inom Svenska kyrkan ha ökat med minst 85 GWh under etappen, så att den egna förnybara elproduktionen vid etappens slut motsvarar minst en tredjedel av Svenska kyrkans elanvändning.
- 3.2 den relativa ökningen av installerad effekt solel i Svenska kyrkan överstiga ökningen för Sverige i stort under etappen.

4. RESOR OCH TRANSPORTER

I Svenska kyrkan görs många resor, vilket innebär stor energiåtgång och höga fossila utsläpp. Svenska kyrkan ska aktivt bidra till omställningen till fossilfria och effektiva resor och transporter. För att nå målen behövs åtgärder som rör beteendeförändringar såsom minskat resande, snålare körsätt och nya, mer klimatsmarta och innovativa resealternativ. Vi behöver även investera i ny teknik, praktiska förutsättningar som underlättar för fossilfria färdmedel samt välja fossilfria drivmedel. Förutsättningarna varierar i landet och därför kommer även åtgärderna att se olika ut.

⁴ Tillgången på el märkt Bra Miljöval förväntas vara begränsad under början av etappen.

Till och med 2027 ska:

- 4.1 minst 75 % av alla gruppresor och resor med bil i tjänsten vara fossilfria.
- 4.2 resor med bil och flyg ha minskat med minst 25 % resp. 50 % (i kilometer), under etappen.
- 4.3 praktiska förutsättningar⁵ som underlättar för fossilfria färdmedel finnas vid alla personal-parkeringar och kyrkor med parkeringar

5. BEGRAVNINGSPLATSER, MARKANLÄGGNINGAR OCH MASKINER

Svenska kyrkan är den huvudsakliga huvudmannen för begravningsverksamheten i Sverige, och förvaltar över 3000 kyrkogårdar och begravningsplatser. Svenska kyrkan har ett ansvar för att bevara och sköta våra begravningsplatser på ett hållbart sätt. De är ofta högintensivt skötta och genererar därför utsläpp från fossilt drivna fordon och maskiner samt stora mängder avfall. Förvaltningen av kyrkogårdar och begravningsplatser ska genomföras och utvecklas på ett sätt som är både klimatsmart och som bevarar och utvecklar den biologiska mångfalden.

Till och med 2027 ska:

- 5.1 skötseln av begravningsplatser och markanläggningar inom Svenska kyrkan minska den fossila energianvändningen med minst 75 % när det gäller transporter, resor och maskinell utrustning under etappen.
- 5.2 Svenska kyrkan samordna krematorieverksamheten.
- 5.3 begravningsverksamheten samordna transporter av stoft och aska.
- 5.4 skötseln av begravningsplatser och markanläggningar inom Svenska kyrkan minska mängden restavfall med minst 5 % under etappen.

6. KONSUMTION OCH INVESTERINGAR

Svenska kyrkan gör årligen inköp för stora belopp och förvaltar ett avsevärt finansiellt kapital. Konsumtionen och investeringarna ger upphov till stora utsläpp och riskerar även att påverka mänskliga rättigheter negativt. Genom medvetna systematiska processer och val kan vi påverka leverantörer, förvaltare och bolag på egen hand och i samverkan med andra aktörer såväl i Sverige som internationellt. Som stöd för stift, församlingar och pastorat finns möjligheten att skapa ramavtal med leverantörer för särskilt hållbarhetspåverkande produkter och tjänster. Nytänkande kring behov och konsumtion kan också bidra till den nödvändiga omställningen. Att använda, vårda, laga och uppdatera det man redan har bidrar till en cirkulär konsumtion, liksom samnyttjande mellan verksamheter och enheter. Genom samarbeten med kapitalförvaltare finns hållbara fonder med låga förvaltningsavgifter.

Till och med 2027 ska:

- 6.1 en stödfunktion⁶ för hållbara inköpsprocesser vara etablerad, och användas inom varje stiftskansli och i minst 60 % av församlingarna i varje stift.
- 6.2 anslutning till Svenska kyrkans nationella och/eller regionala ramavtal, inom avtalskategorier med särskild klimatrelevans fördubblas under etappen.
- 6.3 resurseffektivitet, delande, återbruk, cirkulära lösningar och lågt klimatavtryck eftersträvas i största möjliga mån vid inköp och konsumtion på alla nivåer i Svenska kyrkan.

⁵ Exempel på praktiska förutsättningar är parkering för bilpool, laddstation till elbil och servicestation för cykel. Se fler exempel i på hållbarhetsportalen på Kornet (intranätet).

⁶ Stödfunktion kan innebära stödjande och främjande både med material och mallar, utbildning och vägledning.

- 6.4 värdet på investerat kapital i Ethosfonderna ha bibehållits på minst samma nivå som vid ingången av etappen.
- 6.5 långsiktiga kapitalplaceringar göras i linje med Svenska kyrkans finanspolicy för nationell nivå.

7. KLIMATANPASSNING OCH KRISBEREDSKAP

Svenska kyrkan är viktig för många, inte minst i krissituationer. Svenska kyrkan ingår i Sveriges totalförsvaret och måste således fungera även under höjd beredskap och krissituationer. Klimatrelaterade händelser som översvämningar och värmeböljor kan utgöra kriser som ökar risken för skadlig påverkan på Svenska kyrkans kulturarv, kyrkogårdar, kyrkor och andra byggnader. De riskerar även i längden att påverka Svenska kyrkans möjlighet att utföra sitt grundläggande uppdrag.

Det finns olika lokala förutsättningar och möjligheter i arbetet med klimatanpassning. Lokalförsörjningsplaner är ett verktyg för att förebygga negativa effekter. Det är ett privilegium att ha möjligheten att kunna förebygga att verksamhet drabbas av klimatförändringar. En möjlighet som de som redan drabbas hårt av klimatförändringarna oftast inte har. Svenska kyrkan ska lyfta rättvisespekten i sammanhang kopplat till sitt eget arbete med klimatanpassning. Rättvisefrågan har lokala, regionala, nationella och globala dimensioner.

Till och med 2027 ska:

- 7.1 samtliga kyrkobyggnader, kyrkotomter och begravningsplatser som är skyddade enligt kulturmiljölagen vara utredda för hur de påverkas av klimatförändringens effekter.
- 7.2 en samverkan och utbildning inom klimatanpassning vara etablerad och användas av Svenska kyrkans anställda och förtroendevalda.
- 7.3 det finnas beredskap och förmåga att bemöta fysiska, psykiska och existentiella behov vid både akuta och smygande kriser, orsakade av extrema väderhändelser eller ett förändrat klimat.
- 7.4 begravningsverksamheten vara fortsatt säkrad under väderrelaterade händelser.
- 7.5 rättvisespekten synliggörs i arbetet med klimatanpassning.

8. FÖRVALTNING AV SKOG OCH MARK

Hur Svenska kyrkan förvaltar skog och jord har stor betydelse för att begränsa vår klimatpåverkan. Växande skog binder koldioxid från atmosfären och skogarnas råvaror kan användas för att ersätta fossila bränslen och material. Samtidigt finns det fler mål som måste uppfyllas utöver de som kopplar till skogarnas trädutväxt och kolbindning. Till dessa hör att bevara och utveckla skogarnas biologiska mångfald, upprätta sociala och kulturella värden samt att säkerställa skogsekosystemens stabilitet och anpassningsförmåga till ett förändrat klimat. En utredning har tillsatts som aktivt arbetar för att Svenska kyrkan ska säkerställa en så hållbar skogsförvaltning som möjligt. Svenska kyrkan har en hög ambitionsnivå och utredningens resultat kan bidra till att målen preciseras ytterligare inom detta målområde.

Klimatförändringarna påverkar även de arktiska urfolkens livsvillkor. Förutsättningarna för att bedriva långsiktigt hållbar rennäring och andra traditionella näringar hotas. Behovet av anpassningsåtgärder inom Svenska kyrkans markförvaltning och skogsbruk lyfts i handlingsplanen för åtaganden kopplade till Svenska kyrkans ursäkt till det samiska folket.

Till och med 2027 ska:

- 8.1 beräkningsmodellen för den skogliga kolbalansen vara utvärderad genom extern revision, och mätmetoder för jordbrukets kolbalans vara implementerad i enlighet med bästa praxis och gällande redovisningsregler.
- 8.2 prästlönetillgångarna fortsatt aktivt bidra till forskning och utveckling om en hållbar förvaltning av skog och mark och en hållbar produktion av förnybar energi.

- 8.3 prästlönetillgångarna som markägare, projektör och kapitalförvaltare verka för ökat träanvändande i byggnationer och klimatsmart byggande.
- 8.4 produktion av förnybar el, motsvarande den totala årliga användningen i kyrkans byggnader, vara i projekt- eller produktionsfas på Prästlönetillgångarnas marker. Produktionen kan omfatta både egna anläggningar och anläggningar som drivs av andra aktörer på Prästlönetillgångarnas marker.
- 8.5 prästlönetillgångarna bidra till forum för kompetensutveckling, erfarenhetsutbyte och gemensamma projekt för fossilfritt och hållbart jordbruk för sina gårdsarrendatorer. Vid nyupplåtelse av arrenden ska man använda möjligheten att påverka brukandet om det anses lämpligt.
- 8.6 prästlönetillgångarnas skogsbruk sträva efter fossilfrihet i skötsel och transporter.
- 8.7 prästlönetillgångarna tillvarata den brukade skogens produktionspotential för ökad klimatnytta på kort och lång sikt. Samtliga åtgärder för klimatnytta inom Prästlönetillgångarnas förvaltning av skog och mark ska ha en balans mellan ekologiska, sociala, ekonomiska och andliga värden.
- 8.8 prästlönetillgångarna vidta aktiva åtgärder för klimatanpassning som kan öka skogarnas och jordbruksmarkens motståndskraft, återhämtnings- och utvecklingsförmåga och minska klimatförändringarnas skadliga effekter.
- 8.9 prästlönetillgångarna ha vidareutvecklat kunskap om hur markförvaltning och skogsbruk påverkar samiska näringar, samt genomfört anpassningar i enlighet med handlingsplanen som är kopplad till Svenska kyrkans ursäkt till det samiska folket.

Begreppsförklaringar

ANTROPOCENTRISK LIVSSYN

En antropocentrisk livssyn har människan som utgångspunkt, till skillnad från en livssyn som utgår från att skapelsen ska ses som en helhet. En antropocentrisk livssyn är alltså en människocentrerad livsförståelse. I "Ett biskopsbrev om klimatet" beskriver Svenska kyrkans biskopar en antropocentrisk livssyn som förnekar människans beroende av Skaparen och övriga skapelsen, där den ickemänskliga skapelsen blir ett medel för att maximera mänsklig nytta.¹

ETHOSFONDERNA

Det finns för närvarande tre fonder som följer finanspolicy för Svenska kyrkans nationella nivå. Dessa är Ethos aktiefond Sverige, Ethos räntefond Sverige och Ethos aktiefond Global. De har låga avgifter och riktar sig särskilt till stift och församlingar.

HÅLLBARA INKÖSPROCESSER

En hållbar inköpsprocess handlar om att inköp som görs ska beakta hållbarhetsrisker utifrån dess risker för negativ påverkan på människor och miljö. Det sker genom att säkerställa att rutiner för inköp är grundade i policyer, att kompetens, resurser och organisatoriskt stöd finns tillgängliga för den som gör inköpet, samt genom kravställan på leverantörer och uppföljning av de inköpsavtal som ingåtts.

KLIMATRÄTTVISA

Klimaträttvisa handlar om att alla politiska åtgärder som görs för att hantera klimatförändringar ska ha mänskliga rättigheter som utgångspunkt. Detta innebär att de länder som släppt ut mest ska ta sitt ansvar. Att sårbara människor och samhällen, som i de flesta fall bidragit minst till utsläppen men som drabbas mest, ska ha rätt till stöd för anpassning, omställning och kompensation för förluster och skador till följd av klimatförändringarna.²

NATURENS RÄTTIGHETER

Att erkänna naturfenomen (ekosystem) som rättighetsbärare började ta form på 1970-talet mot bakgrund av tilltagande miljöförstörelse. Den mer-än-mänskliga världen ses här som levande och inte enbart som resurs. Naturens rättigheter ska förstås som en komplettering av rättighetsbärare och inte i konkurrens med mänskliga rättigheter. Engagemanget för naturens rättigheter ökar och det reflekteras i tilltagande omfattning också i den kristna ekumeniska världen som instrument för att respektera den mer-än-mänskliga skapelsen i sin egen rätt.

SMYGANDE KRISER

Smygande kriser är långsamt verkande hot som kan övergå till akuta samhällskriser om de inte hanteras i tid, som klimatkrisen, pandemier, spridning av multiresistenta bakterier, migration och cyberhot.

URSPRUNGSMÄRKNING EL OCH BRA MILJÖVAL EL

Alla elhandelsbolag är enligt lag skyldiga att redovisa ursprunget på den el man säljer, med hjälp av ursprungsgarantier. Därmed kan kunder exempelvis välja att köpa el av förnybart ursprung. Ursprungsmärkningen ställer inga övriga miljökrav. Bra Miljöval är Natur-skyddsföreningens miljömärkning av produkter och tjänster. Bra Miljöval el ställer krav som exempelvis skyddar djur och natur, och ställer krav på att användning av biobränsle i energiproduktionen ska vara certifierat.

¹ Sida 65-66 www.svenskakyrkan.se/klimatbrevet

² Denna definition bygger på den som används av Mary Robinson Foundation www.mrfcj.org/principles-of-climate-justice

2023-03-14

Motion till stiftsfullmäktige i Lunds stift

Stiftsfullmäktige beslutar att uppdra åt Stiftsstyrelsen att verka för att Egendomsnämnden i Lunds stift successivt fram till 2030 skyddar minst 30 procent av de skogar som nämnden förvaltar.

FN:s klimatpanel konstaterar att naturbaserade lösningar är vårt största hopp i kampen mot klimat- och artkriserna och att vi därför snarast bör skydda 30 – 50% av världens vatten-, lands- och havsområden.

Gamla skogar med höga naturvärden är viktiga för både klimatet och den biologiska mångfalden. Ett effektivt sätt att bidra till ett bättre klimat är att låta träden växa längre för att binda koldioxid under de närmaste decennierna

Prästlönetillgångarna (PLT) har till ändamål att bidra till de ekonomiska förutsättningarna för Svenska kyrkans förkunnelse. Enligt kyrkoordningens 46 kapitel ska PLT förvaltas så att de ger bästa möjliga uthålliga avkastning. De ska samtidigt förvaltas på ett etiskt försvarbart sätt i enlighet med kyrkans grundläggande värderingar. Vid förvaltningen av PLT ska naturvårdens och kulturvårdens intressen beaktas i skälig omfattning.

Prästlönetillgångarna ger bara några procent av kyrkans totala intäkter.

Med avsikt att värna höga naturvärden har stiftens undantagit cirka 10% av skogsmarken från skogsbruk. I vissa av dessa områden görs aktiva naturvårdande åtgärder såsom gallring och naturvårdsbränningar. I andra områden har inrättats skogskoreservat. Egendomsnämnden i Lunds stift har avsatt 12% av skogsmarken för skydd.

Kyrkomötet 2021 gav kyrkostyrelsen i uppdrag att initiera en utredning om Svenska kyrkans skogsbruk. I direktiven från kyrkostyrelsen står bl a att utredningen ska leda till ett förändrat ställningstagande eller agerande från kyrkan för att möta den omställning som nu krävs av hela samhället och att ta hänsyn till och balansera Svenska kyrkans hållbarhetsdimensioner.

I väntan på att utredningen kommer fram till hur kyrkoordningen ska säkerställa en så ekologiskt, ekonomiskt, socialt, andligt och existensiellt hållbar skogsförvaltning som möjligt, yrkar Miljöpartister i Svenska kyrkan de Gröna att stiftsfullmäktige ger stiftsstyrelsen/egendomsnämnden uppdrag enligt ovan.

För Miljöpartister i Svenska kyrkan de Gröna

Elsa Christersson · Ann Stenberg · Vlado Somaljacan

Gerd Hackberg

Sammanträdesprotokoll

MÖTESINSTANS

LUNDS STIFT - STIFTSSTYRELSENS ARBETSUTSKOTT 2022-2025

DATUM FÖR MÖTET	TID	PLATS
2023-09-06	13:20 – 14:15 14:20 – 14:45 15:05 – 15.45	Sessionssalen, Kapitelhuset, Kraftstorg 12 B i Lund

§ 119

S 2023-0239

Motion till stiftsfullmäktige från Miljöpartister i Svenska kyrkan de Gröna att uppdra åt stiftsstyrelsen att verka för att Egendomsnämnden i Lunds stift succesivt fram till 2030 skyddar minst 30 procent av de skogar som nämnden förvaltar

Arbetsutskottets beslut

1. Arbetsutskottet beslutar att överlämna motionen till eigendomsnämnden för handläggning och upprättande av förslag till besvarande av motionen inför beslut i stiftsfullmäktige den 24 november 2023.

Ärendebeskrivning

Ordföranden föredrar ärendet.

Motion från Miljöpartisterna i Svenska kyrkan de Gröna föreligger i ärendet.

Beslutsunderlag

Motion från Miljöpartisterna i Svenska kyrkan de Gröna föreligger i ärendet.
Protokollsutdrag stiftsfullmäktige § 14/23

Protokollsutdrag

Egendomsnämnden

Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande

2023-09-15

Skrivelse med anledning av motion till Lunds stiftsfullmäktige, 2023-03-14

Motionärerna som representerar Miljöpartister i Svenska kyrkan de Gröna yrkar att stiftsfullmäktige ska ge stiftsstyrelsen i uppdrag att verka för att Egendomsnämnden i Lunds stift successivt fram till 2030 skyddar minst 30 procent av de skogar som nämnden förvaltar.

Lunds stifts prästlönetillgångar förvaltas utifrån av stiftsfullmäktige och egendomsnämnden antagna policys och reglementen. Budget och bokslut för Lunds stifts prästlönetillgångar beslutas årligen av stiftsfullmäktige. Av såväl budget som årsredovisning samt övriga policys som beslutas av stiftsfullmäktige framgår på detaljerad nivå hur skogsbruket i Lunds stift bedrivs och ska bedrivas.

Under 2020 antog egendomsnämnden Svenska kyrkans nationella färdplan för klimatet. Den 27 november 2020 fastställde stiftsfullmäktige även en ny miljö- och klimatpolicy för Lunds stifts prästlönetillgångar. Denna policy har integrerat färdplanen för klimatet. Miljö- och klimatarbetet genomsyrar det dagliga arbetet inom förvaltningen.

Lunds stifts prästlönetillgångar har i skogsbruksplanerna avsatt drygt 12 % av skogsarealen till naturvårdande ändamål. Den största delen är avsatt på grund av höga naturvärden men några avsättningar är på grund av höga kultur- och rekreationsvärden. På dessa 12 % bedrivs inget ekonomiskt skogsbruk.

Innan skogliga åtgärder utförs görs alltid en naturvärdesbedömning för att identifiera möjliga värden på platsen. När nya områden med höga naturvärden identifieras bedöms dessa och avsätts i skogsbruksplanen. Detta är ett arbete som pågår kontinuerligt.

Utöver avsatta 12 % tas dagligen så kallad generell hänsyn i brukandet av skogen. Det kan avse enskilda skyddsvärda träd, trädgrupper, hänsynsytor, kantzoner mot vatten med mera. Denna hänsyn är ofta fragmenterad och registreras i regel inte som egen areal men kan på vissa platser och vid vissa åtgärder uppgå till betydande storlek.

Utöver avsättningar bedrivs hyggesfritt skogsbruk på flertalet område där det är lämpligt utifrån förutsättningarna på respektive plats. Ett exempel på hyggesfritt är bok- och lövskog som brukas genom luckhuggning. Ett annat exempel är område med tätortsnära skog med höga rekreationsvärde som brukas genom blädning. Det pågår för närvarande ett arbete med att registrera i skogsbruksplanerna vilka arealer som brukas hyggesfritt.

Egendomsnämnden anser mot bakgrund av ovanstående beskrivning att Lunds stifts prästlönetillgångars skogsbruk bedrivs ansvarsfullt och i enlighet med de av stiftsfullmäktige beslutade regelverken. Egendomsnämnden konstaterar dessutom att arealen avsatt skog samt arealen som brukas utan trakthyggesbruk är förhållandevis stor i Lunds stift.